

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

5.1.2e

5.1.2e

Minister van VWS
Staatssecretaris van VWS
Minister voor MZS

Deadline: 18-08-2021

Macro-economische
vraagstukken en
arbeidsmarkt

Ontworpen door

5.1.2e

5.1.2e

T 06

5.1.2e

M 06

5.1.2e

minvws.nl

Datum Document

Kenmerk

3240803-1013886-MEVA

Bijlage(n)

besluitvorming

*- We agenderen dit ^{tblv.} augustus
- overigens is hierna ook een
actueler memo gedeeld
met opties.*

nota

(ter beslissing)

expliciete besluitvorming over salaris zorgprofessionals

5.1.2e

1 Aanleiding voor deze nota

Er bestaat al enige tijd grote politieke en maatschappelijke druk om extra middelen (bovenop de OVA) beschikbaar te stellen voor salarissen in de zorg. Een besluit hierover is vooralsnog doorgeschoven naar een nieuw kabinet. Belangrijk aandachtspunt hierbij is dat de augustusbesluitvorming het laatste moment is dat besloten kan worden over de financiële kaders 2022 die bepalend zijn voor de beschikbare arbeidsvoorwaardenruimte en daarmee voor de onderhandelingen over nieuw te sluiten cao's in de zorg. Een besluit (en ook geen besluit) heeft daarmee onomkeerbare consequenties m.b.t. arbeidsvoorwaardenruimte voor het jaar 2022 en daarmee ook voor het volgend kabinet. Ambtelijk financiën heeft aangegeven dit (aandachts)punt niet mee te willen nemen bij de augustusbesluitvorming.

2 Beslispunten, advies en mogelijk alternatief

- Er wachten meerdere belangrijke onderwerpen op besluitvorming door een nieuw kabinet. Echter, bij het al dan niet beschikbaar stellen van extra ruimte voor salarisverhoging gaat het meteen om voor 2022 onomkeerbare gevolgen (net als bij het eigen risico). Vanwege de benodigde tijdige vaststelling van kaders en tarieven voor 2022 kan een eventueel besluit van het toekomstige kabinet later dit jaar niet nog in 2022 tot extra salarisstijging leiden. Het is daarmee wezenlijk anders dan bijv. een besluit over de salarissen in het onderwijs. Dit maakt dat het huidige demissionaire kabinet de facto besluit over wat er in 2022 met de wens tot extra verhoging van zorgsalarissen gebeurt.
- Onze taxatie is dat daarmee - ook gezien de context van o.a. de brede politieke druk op dit dossier, het SER-advies om salarisachterstanden in te lopen en vastlopende cao-onderhandelingen - voor het huidige demissionaire kabinet en het toekomstige nieuwe kabinet van belang is dat bij de augustusbesluitvorming expliciet wordt stilgestaan bij dit punt.

- **Indien u deze taxatie deelt, adviseren wij u dit punt te agenderen voor het coalitieoverleg en/of de augustusbesluitvorming in de MR.** Wij zullen in dat geval een notitie voorbereiden en u nader informeren/adviseren over mogelijke opties t.a.v. een extra salarisverhoging. Hieronder hebben we op hoofdlijnen al een paar opties geschetst, waarbij ambtelijk onze voorkeur uit gaat naar het zetten van een betekenisvolle eerste stap in 2022 om de achterstand in het midden van het loongebouw t.o.v. de markt te dichten via het beschikbaar stellen van extra middelen om een extra periodiek toe te voegen aan het einde van de salarisschalen in het midden van het loongebouw.
- Verwachting is dat de bespreking van de augustusbesluitvorming in de MR van 20 en 27 augustus plaatsvindt. Indien u het punt van zorgsalarissen wenst te agenderen moet dat dus op zeer korte termijn worden geregeld.

Macro-economische
vraagstukken en
arbeidsmarkt
Arbeidsmarkt

Kenmerk
3240803-1013886-MEVA

3 Samenvatting en conclusies

Terugblik

Waardering van zorgpersoneel heeft de afgelopen jaren politiek en maatschappelijk nadrukkelijk in het centrum van de aandacht gestaan. In het licht hiervan heeft het kabinet in september 2020 het volgende besloten:

- Een pakket aan maatregelen om de zorg aantrekkelijker te maken om in te werken met bijbehorende middelen (oplopend tot 130 miljoen per jaar).
- Een bonus in zowel 2020 als in 2021 voor zorgprofessionals die een uitzonderlijke bijdrage hebben geleverd gedurende de coronapandemie.
- Een verzoek aan de SER om een commissie een verkenning te laten uitvoeren gericht op specifieke knelpunten en kansen die kunnen bijdragen aan instroom, behoud, werkplezier en waardering in de brede zin van het woord.

Met deze besluiten heeft het kabinet het besluit over eventuele aanvullende financiële waardering van zorgprofessionals doorgeschoven tot het moment dat ook een kabinetsreactie op het SER-advies zou volgen. In de tussentijd zijn meerdere moties aangenomen die vragen om extra salarisverhogingen. In mei heeft de SER zijn advies uitgebracht en hoewel een integrale kabinetsreactie aan het volgend kabinet wordt gelaten, heeft minister MZS wel aan de TK kenbaar gemaakt het SER-advies tezamen met de stappen die dit kabinet nog zet (uitkomsten augustusbesluitvorming 2022) en met een schets van de verschillende opties voor het volgend kabinet (zogenoemde bouwstenen) begin september aan de TK te willen zenden.

Context

De wens van extra salarisverhoging wordt zowel politiek als in de samenleving breed gedragen. Verschillende ontwikkelingen maken dat de verwachtingen hooggespannen zijn en het van belang is om expliciet een afweging te maken m.b.t. extra arbeidsvoorwaardenruimte voor 2022. Hierbij spelen zaken als:

- de (aangenomen) moties die vragen om extra salarisverhoging mogelijk te maken;
- het SER-advies dat vraagt om extra investeringen om de salarisachterstand van zorgprofessionals in te lopen en het achterliggende onderzoek van AWWN dat laat zien dat de salarissen in de zorg in het midden van het loongebouw achterblijven bij de markt en de publieke sector.

- de krapte op de zorgarbeidsmarkt en het feit dat sociale partners hebben aangegeven geen werk te gaan maken van het SER-advies zolang er geen extra geld komt voor salarissen;
- in nagenoeg alle verkiezingsprogramma's zijn extra middelen voor zorgsalarissen opgenomen;
- veel cao's in de zorg zijn afgelopen of lopen later in 2021 af. Werkgevers hebben voor 2021/2022 geen of beperkte loonruimte mede door stijgende pensioenpremies, laat staan om wat te doen aan de achterblijvende salarissen in het midden van het loongebouw. De cao-onderhandelingen in de ziekenhuizen en bij umc's zijn reeds vastgelopen. De NVZ en de NFU vragen via brieven om extra middelen voor cao-onderhandelingen. Stakingen zijn een reëel risico;
- de bonus 2021 die ziet op een eenmalige uitkering door zorgaanbieders aan een specifieke groep zorgprofessionals die naar hun oordeel een uitzonderlijke prestatie hebben verricht in de Covid periode. Deze uitkering zal naar verwachting tussen de € 200 en € 500 netto bedragen, afhankelijk van het aantal subsidieaanvragen dat voor toewijzing in aanmerking komt (exact bedrag is medio oktober bekend) (zie ook de nota "Eerste indruk aanvragen bonus 2021"). Deze bonus wordt, in tegenstelling tot het oogmerk, door de sector als algemene salariscomponent aangemerkt. In de praktijk resulteert dit in een ongelijke toekenning, omdat de bonus niet voor alle zorgmedewerkers wordt aangevraagd. Dat is ook beoogd (uitzonderlijke prestatie), maar leidt tevens tot onvrede.
- in de besprekingen VWS-Financiën over de begroting 2022 opkomende dreigingen zoals kortingen op het budget van 130 mln. voor het breed pakket om het werken in de zorg aantrekkelijker te maken en het feit dat Financiën ondanks een eerdere toezegging moeilijk blijft doen over het vrijgeven van de 92,5 mln euro t.b.v. het wegwerken van de stageprop. Financiën lijkt zich weer op het standpunt te stellen dat de 92,5 mln euro in 2021 moet worden uitgegeven aan cao's, wat feitelijk onmogelijk is gezien september 2020 het laatste moment was om extra middelen aan de OVA toe te voegen voor 2021.

Macro-economische
vraagstukken en
arbeidsmarkt
Arbeidsmarkt

Kenmerk
3240803-1013886-MEVA

Welke opties zijn er om voor 2022 iets te doen m.b.t. arbeidsvoorwaarden?

- Er zijn veel verschillende varianten om de salarissen in de zorg te verbeteren. Grosso modo kost 1% extra structurele loonsverhoging zorg- en welzijn breed voor 2022 ongeveer 590 mln euro.
- Het meest voor de hand ligt om bij het beschikbaar stellen van extra middelen aan te sluiten bij de analyse van de SER/AWVN-onderzoek en dus gericht extra middelen beschikbaar te stellen om de salarissen in het midden van het loongebouw te verhogen (de eindsalarissen blijven daar gemiddeld ongeveer 8% achter bij de markt en 6% bij de publieke sector). Het volledig dichten van het gat met de markt kost echter circa 3,5 mld euro structureel en met de publieke sector circa 2,65 mld euro. Dergelijke investeringen achter we echter gezien de demissionaire status van het kabinet niet reëel. Voor 2022 zou wel een betekenisvolle eerste stap kunnen worden gezet door een deel van dit gat te dichten.
- Dat kan door het extra indexeren van de salarisschalen in het midden van het loongebouw. De kosten zijn naar rato van het totaalbedrag hierboven (dus gat voor bijv. 50% dichten met markt kost 1,75 mld euro) en worden meteen gemaakt in 2022.

- Andere optie om een eerste stap te zetten en waarbij de kosten beperkter zijn in het eerste jaar is het toevoegen van extra periodieken aan het einde van de salarisschalen in het midden van het loongebouw. Eén periodiek is gemiddeld ongeveer 2,75%. Eén periodiek toevoegen kost ongeveer 0,6 mld euro in 2022 en loopt op tot structureel 1,1 mld euro. Deze variant heeft ambtelijk onze voorkeur.
- Via de reguliere financieringssystematiek (OVA) is het zeer lastig om incidenteel geld beschikbaar te stellen voor 2022. Hiervoor zou het noodzakelijk zijn om voor 2022 de OVA te verhogen en daarna voor 2023 te verlagen. Het wijzigen van de OVA werkt namelijk structureel door (het gaat om extra plak met structureel geld die je er bovenop legt). Voor het aanpassen van het OVA-percentage is conform het OVA-convenant overeenstemming met werkgevers nodig. De kans is klein dat zij met een verlaging van de OVA akkoord gaan. Enige alternatief om incidenteel iets te doen is om via een subsidieregeling eenmalig extra middelen beschikbaar te stellen aan werkgevers, die vervolgens een incidentele beloning toekennen (net als bij de bonus). Een bonus van 500 euro netto voor de medewerkers in het midden van het loongebouw (58% van totaal) kost circa 700 mln euro bruto. Gezien de ervaringen met de bonus wordt deze route echter ontraden. Opgemerkt zij dat een subsidieregeling t.b.v. salarisverhoging alleen mogelijk is als crisismaatregel i.k.v. COVID, niet als regulier instrument vanwege ongeoorloofde staatssteun.

Macro-economische
vraagstukken en
arbeidsmarkt
Arbeidsmarkt

Kenmerk
3240803-1013886-MEVA

4 Draagvlak politiek

Eenzijds is er (getalsmatig) politiek een meerderheid voor extra middelen voor zorgsalarissen. Anderzijds is het voor een demissionair kabinet niet gebruikelijk om besluiten als deze te nemen. Uitblijven van een besluit dan wel een besluit om niets te doen maakt dat het huidige demissionaire kabinet en het komende kabinet politieke weerstand mag verwachten als blijkt dat er voor 2022 geen extra arbeidsvoorwaardenruimte komt/het na september uitvoeringstechnisch niet meer mogelijk blijkt om extra ruimte beschikbaar te stellen voor 2022.

5 Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie

Lopende cao-onderhandelingen zijn veelal vastgelopen/licgen stil wachtend op een kabinetsbesluit over extra loonruimte voor 2022. Stakingen dreigen wanneer er geen extra middelen komen. Tevens zien we dat voortgang op andere dossiers, zoals de opschaling van de IC-capaciteit, vergroten zeggenschap medewerkers en het herstelplan stagneren omdat werkgevers eerst duidelijkheid wensen over extra middelen voor salaris.

6 Financiële en personele gevolgen

De financiële gevolgen hangen af van het al dan niet uitblijven van een besluit als van de inhoud van het besluit. De range loopt van nul euro tot circa 3,5 mld. euro structureel wanneer de lonen van zorgprofessionals gelijk getrokken worden naar de mediaan van de marktsector.

7 Juridische aspecten haalbaarheid

nvt

8 Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)

Ambtelijk financiën heeft aangegeven de zorgsalarissen niet als aandachtspunt mee te willen nemen bij de augustusbesluitvorming.

9 Gevolgen administratieve lasten

nvt

10 Toezeggingen

Minister MSZ heeft aan de TK toegezegd samen met partijen na te gaan hoe het SER-advies in concrete opties kan worden vervat en de TK na de zomer hierover te informeren.

11 Fraudetoets

nvt

12 Informatie die niet openbaar wordt gemaakt

nvt

Macro-economische
vraagstukken en
arbeidsmarkt
Arbeidsmarkt

Kenmerk
3240803-1013886-MEVA

5.1.2e

5.1.2e